

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2021/875
Toplantı Tarihi/Sayısı : 21.9.2021/160
Karar Numarası : 2021/247
Başvuran : ...
Başvuran Vekili : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; pasaport başvuru talebinin reddedilmesi suretiyle seyahat hürriyetinin ihlal edildiği iddiası ve pasaport başvurusunun karşılanması talebine ilişkindir.

II. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

2. Başvuru dilekçesi ve eklerinde yer alan bilgi ve belgeler çerçevesinde başvuran:

a) 13.02.2020 tarihinde ... İlçe Nüfus Müdürlüğüne yapmış olduğu pasaport başvurusunun "pasaport almaya engel durum" tespit edildiği gerekçesiyle reddedildiğini;

b) Ret işlemine karşı ... İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğüne itiraz ettiğini, yaptığı bu başvurunun da 07.07.2020 tarihli dilekçe ile reddedildiğini;

c) Hakkında devam eden herhangi bir soruşturma veya yargılama bulunmadığını, herhangi bir mahkemece verilmiş pasaport ve yurt dışı çıkış yasağının bulunmadığını;

ç) Pasaport yasağının nedenlerini bilmediği için hangi gerekçeyle ve nasıl dava açacağını bilmediğini;

d) 2007 yılında hakkında "terör örgütü propagandası yapmak" suçundan dava açıldığını, ancak 2012 tarihinde infazın ertelenmesi kararı verildiğini, o tarihten itibaren hakkında açılan herhangi bir dava olmadığını, pasaport alamamasının nedeninin bu dava olup olmadığını bilmediğini, adli sicil kaydının da temiz olduğunu iddia etmektedir.

3. Başvuran, hakkındaki tahdit kararının kaldırılarak kendisine pasaport verilmesini talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yolu" kenar başlıklı 125'inci maddesi: "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (...) İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir. (...) İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.*" hükmünü içermektedir.

5. 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun Ek 7'nci maddesinde "*Millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle; A) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen olağanüstü hal kapsamında kabul edilen kanunlar uyarınca kamu görevinden çıkarılmaları veya rütbelerinin alınması nedeniyle pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan, B) 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 5 inci maddesi ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 35 inci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan, C) Mahkemelerce yurt dışına çıkmaları yasaklananlar hariç olmak üzere bu Kanunun 22 nci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan, haklarında aynı nedenlerden dolayı; devam etmekte olan herhangi bir idari veya adli soruşturma veya kovuşturma bulunmayanlara, kovuşturmaya yer olmadığına, beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın reddine veya düşmesine karar verilenlere, mahkûmiyet kararı bulunanlardan cezası tümüyle infaz edilenlere veya ertelenenlere, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilenlere, başvuruları hâlinde kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebilir." hükmü yer almaktadır.

6. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı" kenar başlıklı 3'üncü maddesine göre: *"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır."*

7. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" kenar başlıklı 9'uncu maddesinde: *"(f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"; "(g) ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"; "(i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" hükmü yer almaktadır.*

8. Mezkûr Kanun'un "Başvurular" kenar başlıklı 17'nci maddesi ise: *"Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."* hükmünü haizdir.

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön İncelemenin Yapılması" kenar başlıklı 48'inci maddesine göre: *"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir. (2) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvuru yönünden ayrı ele alınır."*

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" kenar başlıklı 49'uncu maddesinin 6'ncı fıkrasına göre: *"(6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."*

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" kenar başlıklı 67'nci maddesine göre: *"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları*

taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. ÖN İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun başvurulara ilişkin görevi 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde;“(f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”;“(g) ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”;“(i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” şeklinde yer almaktadır.

14. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde; başvuranın ... İlçe Nüfus Müdürlüğüne yapmış olduğu pasaport başvurusunun "pasaport almaya engel durum" gerekçesiyle reddedildiği, ret işlemine karşı ... İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğüne itiraz ettiği, bu itirazın da 07.07.2020 tarihli yazı ile reddedildiği, başvuran hakkında devam eden herhangi bir soruşturma veya yargılama bulunmadığı, herhangi bir mahkemece verilmiş pasaport ve yurt dışı çıkış yasağının bulunmadığı, başvuran hakkında 2007 yılında hakkında "terör örgütü propagandası yapmak" suçundan dava açıldığı ancak 2012 tarihinde infazın ertelenmesi kararı verildiği, o tarihten itibaren hakkında açılan herhangi bir dava olmadığı yönünde iddialar öne sürdüğü görülmektedir.

15. Başvuru pasaport alma talebinin reddedilmesi ve ret kararına yapılan itirazın da kabul edilmemesine ilişkindir. Başvuruda herhangi bir ayrımcılık iddiası bulunmamaktadır. Başvuru özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında yer alan başvuru niteliği de taşımamaktadır. Gerek pasaport talebinin ... İlçe Nüfus Müdürlüğü tarafından "pasaport almaya engel durum" gerekçesiyle reddedilmesi, gerekse ret kararına karşı ... İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğüne yapılan itirazın kabul edilmemesi idari işlem niteliğindedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Yargı yolu” kenar başlıklı 125'nci maddesi ile idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık hale getirilmiştir. İdare tarafından tesis edilen pasaport alma talebine yönelik işlemler idari işlem niteliğinde olduğundan söz konusu tahdit işleminin ve pasaport talebinin reddine ilişkin işlemlerin ortadan kaldırılmasına ilişkin talepler idari yargının görev alanına girmektedir.

16. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendine göre Kuruma yapılan başvuruların "Kurumun görev alanına girip girmediği" de ön inceleme aşamasında incelenmesi gereken hususlardandır. Öte yandan mezkur Yönetmelik'in 67'inci maddesinin 2'nci fıkrasında “Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.” hükmü bulunmaktadır.

17. Bu çerçevede yukarıda anılan mevzuat kapsamında başvurunun 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Kurumun başvuru incelemesi yapacağı alanlar olarak belirtilen ayrımcılık yasağı ve ulusal önleme mekanizması kapsamında incelenemeyeceği görülmekte ve Yönetmelik'in 48'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendinden hareketle kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir.

V. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
  2. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
  3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,
- 21.09.2021 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

Alişan TIRYAKI
II. Başkan

Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

Muhammet Ecevit CARTI
Kurul Üyesi

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Ünal SADE
Kurul Üyesi

Zennure BER
Kurul Üyesi